

Het MIAT

Een drukkerijcollectie in actie

AUTEURS: Robin Boone, Sofie De Schamphelre

Dit artikel geeft een beknopt beeld van de drukkerijcollectie van het MIAT en de drukkerswerkgroep die in het museum actief is. Het is een samenvatting van *'Drukinkt, machine-olie en zwarte vingers: over de drukkerij-afdeling in het MIAT'*², dat in nr. 109 van dit tijdschrift verscheen.

De collectie van het MIAT

Het MIAT legt zich toe op de industriële drukkersperiode. Belangrijke accenten zijn de houten en metalen handpersen vanaf de 18de eeuw, de letterzetterij en lettergietterij uit de 19de en 20ste eeuw, lithografie en de moderne druktechnieken.

Naast deze drukmachines heeft het museum een uitgebreide en unieke collectie lettergiet- en letterzettermachines, namelijk Ludlow, Monotype, Linotype en Intertype. Dankzij het vele werk van de vrijwilligers kunnen de meeste machines nu opnieuw draaien. Wat het hedendaags drukken betreft, verwierf het museum onlangs twee machines uit het recente grafische verleden, namelijk een Solna-offsetpers en een Ediwriter of vroege digitale fotozetmachine uit de jaren 1970. Kortom, voor alle basisdruktechnieken (diepdruk, vlakdruk en hoogdruk) heeft het MIAT een aantal machines in de collectie.

De nadruk bij de huidige aanwervingen ligt vooral op het uitbreiden van de collectie 'in de diepte'. Namelijk door kleinere objecten uit het drukkersvak te verwerven, zoals houten en loden letters, ramen om letters te zetten en zethaken. Menig materiaal uit voormalige dorpsdrukkerijen ging zo op in de MIAT-collectie. Een markante aanwerving in 2009 was de aankoop van een 19de-eeuwse houten Voirin steendrukkers uit een privécollectie, waarmee nu lithoworkshops worden gegeven.

In 2009 werd een 'Schnellpresse', een gietijzeren stopcilinder lithopers uit de 19de eeuw, uitgebreid gerestaureerd. Deze Duitse pers, afkomstig uit Leipzig, wordt elektrisch aangedreven. Met zijn acht ton is deze pers één van de zwaarste objecten uit de museumcollectie. Om de pers opnieuw in werking te brengen, was het nodig enkele onderdelen te herstellen. Een jaar lang hebben tien vrijwilligers hard gewerkt om de machine op te knappen. Met enige trots stellen ze dan ook deze lithopers tentoon.

Een enthousiaste drukkersploeg

Met de drukkerij-afdeling wil het MIAT niet alleen de museale basisfuncties vervullen, maar ook een levendige afdeling op gang trekken met meerdere functionerende machines en een ploeg enthousiaste vrijwilligers.

Om te komen tot de huidige verzameling drukmachines, zijn tal van vrijwilligers al enkele jaren actief. Het begon allemaal bij Erik Desmyter. Hij groeide op in een drukkersfamilie die sinds 1856 verschillende boek- en steendrukkerijen had. Zelf is hij eige-

naar van een historische amateur-drukkerij met 19de-eeuwse gietijzeren handpersen. In de zomer van 2001 sprak Desmyter de museumdirectie aan over zijn interesse in drukmachines. Dat gesprek was de start van de drukkerswerkgroep in het MIAT. Desmyter wist toen een groep van zeven geïnteresseerde vrijwilligers te verzamelen die maandelijks bijeen kwamen. Al snel groeide hun aantal.

In het museum stonden toen slechts een drietal machines die niet meer functioneerden: een Heidelberg, een FAG en een Intertype. De eerste jaren verzamelde de werkgroep drukpersen uit de MIAT-depots, andere musea, privéverzamelingen en voormalige drukkerijen. "Persen werden zelfs opgehaald tot in Eupen," vertelt Desmyter. Eens per maand waren de vrijwilligers aan het werk. Ze verhuisden, kuisten, monteerden en restaureerden de machines. Wanneer nodig, werden onderdelen bijgemaakt of rollen gegoten. Eén voor één evolueerden de oude persen naar gerestaureerde, werkende drukpersen.

Van zodra meerdere machines opnieuw gebruikt konden worden, hield de werkgroep demonstraties. Het maken van visitekaartjes op de Heidelberg degelpers was een groot succes tijdens de Gentse Feesten 2007.

Een vernieuwde opstelling

In 2010 opende de nieuwe permanente opstelling van het MIAT, waarin de drukkerij-afdeling werd opgenomen. De drukkerswerkgroep kreeg meteen een nieuw elan. In de drukkersafdeling zie je drukmachines, gereedschap, letterbakken en het eindproduct, in hoofdzaak reclaimedrukwerk. Je krijgt een mooi overzicht van de ambachtelijke handpers in de 18de eeuw, wat echt werelderfgoed is, tot de mechanisatie van drukpersen en het drukken in de 20ste en 21ste eeuw.

Uniek is dat niet enkel de drukmachines centraal staan, maar ook de drukker achter de machine krijgt hier een belangrijke plaats. Dit is de werkplek van onze drukkerswerkgroep, hier ervaar je de bedrijvigheid uit een drukkerij van vroeger. Iedere zaterdag kan je de drukkers aan het werk zien. ■

MIAT

Minnemeers 9

9000 Gent

Open van dinsdag tot zondag van 10-18 u.

Tel.: 09 269 42 00

E-mail: publiekswerking.miat@gent.be

Website: www.miat.gent.be

² BOONE, R en DE SCHAMPELEIRE, S., *Drukinkt, machine-olie en zwarte vingers: over de drukkerij-afdeling in het MIAT*, in: TIC, deel 109, Jg. 27 (2010), pp. 30-33